

Je zult de SER maar zijn. Je laat strategisch je nog prille voorstellen over corporate governance uitlekken, en je ontketent een heus debat in alle serieuze media. Wie de afgelopen weken de krant heeft opengeslagen kon er niet omheen. Voor de SER is dit goed nieuws. Deze typische polderorganisatie, met een diep gewortelde overlegcultuur en consensusdoelstelling, wordt serieus genomen. En terecht. Hoezeer ik ook voor vernieuwing ben op allerlei gebied, zinvolle structuren en maatschappelijke organisaties mogen niet worden afgebroken. De SER is iets wat ons bindt, misschien wel ons maatschappelijk geweten. De SER verdient haar plaats in de samenleving, en met voormalig Rabo-bestuurder Wijfels heeft zij een uitstekend voorzitter. Maar voor de SER staat er veel op het spel. Corporate governance is een mijnenveld. Het is niet aan de SER om hierover keuzes te maken. Mijn boodschap: SER ken uw plaats en pas op voor afbreukrisico.

De SER heeft een lange geschiedenis. Zij bestaat 50 jaar en in die tijd heeft zij als samenwerkingsverband van werknemers, werkgevers en kroonleden (onafhankelijke deskundigen) een grote invloed gehad op het regeringsbeleid. Door vriend en vijand wordt ze gezien als een belangrijk sociaal-economisch adviesorgaan. In een buitengewoon aardig boekje ter ere van het 40-jarig bestaan van de SER ('Verzuilde dromen'), beschreef de Rotterdamse econoom Arjo Klamer Nederland, en de SER als representant ervan, als 'citadelgemeenschap die zich sterk moet maken tegen bedreigingen van buitenaf en haar kracht ontleent aan een gemeenschapsgevoel, conflictmijdend gedrag en veel praten'. Dit klinkt nogal ouderwets. Maar de SER als bindend element in de samenleving is nog steeds actueel.

Maar, zullen critici zeggen, in deze tijd van Europese eenwording, globalisering en individualisering,

SER op glad ijs

ARNOUD W.A. BOOT

wat moeten we met zo'n typisch nationale organisatie? Inderdaad, de uitdagingen voor de SER zijn groot. Zij zal met de tijd moeten meegaan. Zij mag geen sta-in-de-weg zijn voor vernieuwing, dus geen voorbeeld van 'de wet van behoud van het bestaande'. Op de participanten in de SER legt dit een grote verantwoordelijkheid. Zij zullen moeten uitstijgen boven hun beperkte eigen belangen, om daadwerkelijk het maatschappelijk belang te kunnen dienen. Zij zullen — juist in deze tijd van individualisering — meer dan ooit moeten opkomen voor de kwaliteit van de samenleving als geheel. De SER zal zich ook nadrukkelijk moeten (blijven) bewijzen. In het huidige tijdsbeeld is er geen automatisch gezag; gezag moet worden verdiend. Dit vereist ook dat ze haar eigen beperkingen kent. Gezien de grotere rol van Europa betekent dit vooral dat zij zich moet concentreren op onderwerpen waar een nationale invalshoek gewenst is.

Gezien haar profiel en samenstelling zou de SER zich moeten richten op onderwerpen die onze verzorgingsstaat betreffen. Dit is een rekbaar begrip, maar het zou moeten worden toegespitst op die elementen die wij cruciaal achten voor de kwaliteit van onze samenleving. Gezien haar samenstelling verdient zij met name op arbeidsrechtelijk terrein een belangrijke stem. Dus over vraag-

stukken zoals ontslagbescherming, scholing, arbeidsmarktparticipatie, en zoiets als kinderopvang mag de SER heel wat te zeggen hebben. Hoewel de tijd voor echte macro-economische adviezen voorbij is (de SER was ooit het forum van voormalig DNB-president Holtrop en CPB-directeur en Nobelprijswinnaar Tinbergen), is het goed als ze ook haar beeld geeft over de ontwikkelingen van de Nederlandse economie op de middellange termijn, en wat dit betekent voor de arbeidsmarkt en de kwaliteit van de samenleving in het algemeen. Haar nota over het sociaal-economisch beleid 2000-2004 van afgelopen zomer was dan ook een mooi en nuttig product.

Maar nu even terug naar corporate governance. Als een hete aardappel is dit onderwerp door parlement en regering naar de SER doorgeschoven voor een advies. Lafheid van de politiek en een groot afbreukrisico voor de SER. Nu de adviesaanvraag er ligt moet de SER ter dege rekening houden met haar beperkingen. Corporate governance is vandaag de dag slechts zeer ten dele een nationaal onderwerp. Als het gaat om de eigendoms- en bestuursstructuur van ondernemingen dan is er sprake van een internationaal speelveld. Met name op het punt van zeggenschap voor aandeelhouders is er bijna een van buitenaf opgelegd dictaat waar Nederland zich niet (meer) aan kan ont-

trekken. Het zou beter zijn als de SER dit gewoon constateert en zich onthoudt van aanbevelingen op dit punt. Dat geldt niet voor de (eventuele) rol van werknemers in het corporate governance gebeuren. Dit ligt dichterbij het werkerterrein van de SER.

In de uitgelekte voorstellen laat de SER zich niet onbetuigd. De ondernemingsraad zou een derde van de raad van commissarissen moeten voordragen, waarbij er slechts beperkte mogelijkheden zijn om van deze voordracht af te wijken. De SER gaat hier mijns inziens in de fout. De SER negeert de nogal dwingende internationale praktijk. In mijn beleving hebben wij als Nederland deze speelruimte niet. Maar voor de SER is er nog een veel belangrijker argument.

De SER moet staan voor een sterke ondernemingsraad; dit is bijna onderdeel van de missie van de SER. De or is een paradepaardje van het Nederlandse ondernemingsmodel, door vriend en soms ook vijand bewonderd, en nota bene een instituut dat zich wel leent voor een nationale invalshoek. De or heeft een eigen verantwoordelijkheid. Het is een forum voor overleg met het management en het management heeft een verantwoordingsplicht naar dit orgaan. In de SER-voorstellen wordt de or een kiescommissie voor commissarissen, en het management zal terecht constateren dat zij de or kan negeren. Deze heeft immers haar verantwoordelijkheden doorgeschoven naar de door haar gekozen commissarissen. Dit is toch niet wat de SER wil? Heeft de SER dit risico onderkend? Ik roep de SER op om duidelijk te maken hoe zij de rol ziet van de or in het ondernemingsgebeuren. En voor wat betreft corporate governance, laat hiervoor de regering zelf maar de moed opbrengen.

Prof. Arnoud W.A. Boot is hoogleraar ondernemingsfinanciering en financiële markten aan de Universiteit van Amsterdam.